

Oktatási Hivatal

Kódszám:

**A 2014/2015. tanévi
Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny**

FILOZÓFIA

Második forduló
2015. március 11. (szerda) 10 óra

Kedves Versenyző!

Négy óra áll rendelkezésére ahhoz, hogy a négy téma egyikéről kifejtse gondolatait.

Kérjük, hogy minden lapra írja rá a kódszámát!

Sikeres filozofálást kívánunk!

A 2014/2015-ös filozófia OKTV második forduló esszékérdései

1. „van morális fejlődés, és ez a fejlődés valóban a nagyobb emberi szolidaritás felé halad. De ez a szolidaritás nem tekinthető a minden emberben meglévő belső én, emberi lényeg felismerésének. Inkább úgy foghatjuk fel, mint annak képességét, hogy egyre több hagyományos (törzsi, vallási, faji, szokásbeli és más hasonló) különbséget lényegtelennek tartunk a szenvedés és megalázás tekintetében meglévő hasonlóságokhoz képest [...]” (R. Rorty: *Esetlegeség, irónia, szolidaritás*, Pécs: Jelenkor, 1994, 212)

Miként vélekedik az etikai alapkérdésekre itt adott válaszokról? Van morális fejlődés, amely a szolidaritás felé tart? Van elég ereje a szenvedés tekintetében meglévő hasonlóságnak ahhoz, hogy leváltsa az egységes emberi lényeg egyetemességének filozófiai-vallási koncepcióját? Van-e etikai jelentőségük az idézetben említett „hagyományos megkülönböztetéseknek”?

2. „bár a biológia és a kultúra közvetve vagy közvetlen módon gyakran meghatározzák következtetéseinket, s úgy tűnik, hogy egyéni szabadságunk gyakorlását korlátozzák, fel kell ismernünk azt, hogy az embereknek van némi szabadságuk arra, hogy olyan cselekedeteket vigyenek végbe és szándékoljanak, amelyek a biológia és a kultúra látszólagos nyomatéka ellen szólnak. Vannak olyan kifinomult teljesítmények, amelyek abból fakadnak, hogy elvetjük, amit a biológia vagy a kultúra rákényszerít az emberekre. Ezek a teljesítmények a létezés egy új szintjét állítják, amelyben az emberek új tárgyakat képesek előállítani és új életmódokat képesek kidolgozni. Bizonyos körülmények között azonban a biológiai és kulturális korlátok alól való megszabadulás az örület jele is lehet, s a téboly cselekedeteihez és gondolataihoz vezethet.” (A. Damasio: *Descartes tévedése*, Budapest: Aduprint, 1996, 177)

Mit gondol arról az erőről, amellyel a biológia s a kultúra határozza meg következtetéseinket, gondolkodásunkat, életterveinket? Lát különbséget a biológia és a kultúra meghatározásmódja között? S mit gondol a „nyomatékukkal” szembeni szabadságunkban rejlő esélyekről s veszélyekről?

3. Francis Bacon két nevezetes állítása szerint *Scientia potentia est* („A tudás, a tudomány képesség, hatalom”), illetve *Natura parendo vincitur* („A természetet úgy győzhetjük le, ha engedelmessékedünk neki”).

Mire tesz képessé, milyen hatalmat ad a tudás, a tudomány a mai körülmények között? Kitzíthatjuk-e célul a természet legyőzését, vagy inkább engedelmessékedünk neki? Lát-e különbséget e tekintetben a belső emberi természet és a külső, az embert körülvevő természet között? Magunkat inkább kell-e legyőznünk, mint a környezetünket?

4. „Ezután leírtam az eszes lelket és megmutattam, hogy semmiképp sem származtatható az anyag természetéből, mint a többi dolog, amelyről beszéltem, hanem külön kellett megteremtetnie. Az sem elég, hogy úgy legyen behelyezve a testbe, mint a kormányos a hajójába, talán csak azért, hogy ennek tagjait mozgassa, hanem szorosabban kell vele összekapcsolódnia és egyesülnie, hogy ezenkívül a miénkhez hasonló érzelmei és vágyai lehessenek, s így igazi embert alkothasson.” (R. Descartes: *Értekezés a módszerről*, 5. rész, Budapest: Ikon, 1992, 66.)

Hogyan vetné fel a test és a lélek viszonyának filozófiai kérdését? Mai ismeretei, elgondolásai fényében egyetért-e Descartes kérdésfeltevésével, megoldásával? Ismer-e más, elfogadhatóbbnak látszó megoldásokat?

